

Sprawozdanie

Komisji gospodarstwa krajowego z przedłożenia Wydziału krajowego o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności biura melioracyjnego za rok 1896/97 obejmuje:

1) wykaz robót melioracyjnych wykonanych lub wdrożonych tak przy publicznych przedsiębiorstwach melioracyjnych, lokalnych regulacjach rzek, jako też przy przedsiębiorstwa prywatnych;

2) wyniki z wykonywania ustawy o rybołówstwie, rezultaty akcji popierania kultury, zapomocą stacyi doświadczalnych dla uprawy torfowisk oraz zakładanie fabryk drenarskich, tudzież stan i sposób załatwienia spraw osobnemi uchwałami Wysokiego Sejmu, Wydziałowi krajowemu do załatwienia przekazanych, wreszcie

3) uzasadnienie potrzeb w tym dziale, wykazanych w preliminarzu funduszu krajowego na rok 1898 wraz wnioskami.

Sprawozdanie to, równie jak po inne lata, przedstawione wyczerpująco, daje dokładny obraz akcji kraju na tem polu i daje tem samem możność ocenienia, o ile akcyja ta postąpiła naprzód, jakie są rezultaty usiłowań około ekonomicznego podźwignięcia kraju i jakie skutki przynosi jego ofiarność.

A nie po raz pierwszy przychodzi Komisji gospodarstwa krajowego skonstatować z zadowoleniem, iż postęp na ten polu, chociaż powolny jest trwały, skuteczny a stosownie do środków dyspozycyjnych, można powiedzieć, dość znaczny.

Jako przykład tego postępu w pracy około podniesienia gospodarstwa krajowego zapomocą biura melioracyjnego niechaj posłużą cyfry lat poprzednich, wyjęte z jednego działu melioracyi, mianowicie melioracyi prywatnych, — cyfry przedstawiające, jaka przestrzeń gruntów poddaną była w poszczególnych latach melioracyi. —

I tak, kiedy w roku 1892/93 zdrenowano, nawodniono lub osuszono rowami przestrzeń 2.048 morgów, wynosi w roku 1893/94 ilość w ten sposób świeżo zmeliorowanych morgów 2.395, w roku 1894/95 2.838 morgów, w roku 1895/96 3.357 morgów a w roku 1896/97 osiągnęła cyfrę 4.221 morgów. — A więc w pięciu latach ilość rocznie meliorowanych gruntów powiększyła się w dwójnasób. — Razem zyskała kultura w tym okresie 14.559 morgów—gruntów zdrenowanych, nawodnionych lub rowami osuszonych, a jest nadzieja, iż z zorganizowaniem kredytu melioracyjnego postęp ten przybierze żywsze tempo, zwłaszcza jeżeli się weźmie na uwagę, iż z wypracowanych przez biuro melioracyjne w tym samym czasie planów dla zmeliorowania 33.751 morgów przyszła dotąd, jak

się to okazuje z powyższego zestawienia, zaledwie mniejsza połowa tej przestrzeni do wykonania. —

W daleko korzystniejszym stosunku przedstawia się postęp w podniesieniu kultury krajowej przez wykonane roboty przy publicznych przedsiębiorstwach melioracyjnych. — Szczegółowy pogląd na wyniki tych większych robót publicznych przedstawia zeszłoroczne sprawozdanie melioracyjne Komisji gospodarstwa krajowego. —

Tutaj dla zaznaczenia działalności kraju na tem polu Komisya konstatuje tylko, iż gdy w budżecie na rok 1880 t. j. w drugim roku po utworzeniu biura melioracyjnego wynosił ogół wydatków na melioracje i budowę wodne 23.000 złr., w dzisiejszym preliminarzu ten sam wydatek dosięga niemal sumy 600.000 złr.

Wprawdzie suma ta jest nie wielką w porównaniu z potrzebami kraju, — świadczy wszakże o podjętej na seryo pracy około melioracji rolniczych i stopniowej regulacji owych niszczących kraj cały zalewami potoków i większych rzek górskich.

I.

Przechodząc do poszczególnych działów sprawozdania Wydziału krajowego musi Komisya przedewszystkiem zaznaczyć, iż żaden z uchwalonych na zeszłorocznej sesji projektów ustaw melioracyjnych nie otrzymał dotąd sankcyi, pomimo, iż na niektóre z tych przedsiębiorstw uchwalił nawet Wysoki Sejm w budżecie na rok 1897 pierwsze raty zasiłku krajowego. —

W szczególności nie otrzymał dotąd sankcyi projekt ustawy o regulacji górnego Dniestru z dopływami, w skutek czego przeznaczona na rozpoczęcie robót w roku 1897 kwota 20.000 złr. nie mogła być zużyta. — Wydział krajowy nie otrzymał nawet żadnej urzędowej wiadomości o przeszkodach w przedłożeniu tego projektu do sankcyi i dlatego też nie wstawił do preliminarza na rok 1898 żadnej cyfry zasiłku krajowego. —

Również nie otrzymał sankcyi projekt ustawy o uzupełnieniu regulacji Nowego Brnia z dopływami, a projekt techniczny zwrócony został c. k. Namiestnictwu do ponownego przeprowadzenia reambulacji i skonstatowania potrzeby regulacji dopływów, która jest objętą programem robót. —

Tylko co do zabudowania potoku Bystry w Zakopanem, zawiadomił c. k. Rząd, iż projekt tej ustawy przedłoży do sankcyi, skoro nastąpi konstytucyjne zezwolenie na pierwszą ratę datku państwowego wstawionego do preliminarza państwowego funduszu melioracyjnego na rok 1898. — Komisya sądzi tedy, iż roboty będą mogły być rozpoczęte w roku bieżącym. — Ponieważ c. k. Ministerstwo rolnictwa wyraziło życzenie, aby projektowany pierwotnie 6-cioletni okres budowy, został skróconym do lat czterech, — a Wydział krajowy zgadza się z tem, wypadnie przeto roczna rata zasiłku krajowego na to przedsiębiorstwo wyższą o 5.000 złr., i tę też kwotę wstawił Wydział krajowy do preliminarza funduszu krajowego na rok 1898, tytułem uzupełnienia pierwszej raty uchwalonej w budżecie na rok 1897 w kwocie 10.000 złr.

Dalsze z uchwalonych na ostatniej sesji projektów ustaw melioracyjnych, jak: dla systematycznej regulacji rzek karpackich Soły i Łomnicy oraz dla uzupełnienia obwałowania lewego brzegu Wisły między Krakowem a granicą państwa, dla których to zresztą robót rozpoczęcie w roku 1897 nie było przewidzianem, — nie otrzymały również sankcyi. —

Co do tych wszakże złożył c. k. Rząd swoje oświadczenie i zapewnił udział państwa w kosztach budowy. — Mianowicie na regulację Soły i Łomnicy przyznanym został 40 % zasiłek z państwowej dotacji budowli wodnych oraz 20 % z państwowego funduszu melioracyjnego i została też pierwsza rata tego datku państwowego wstawioną do preliminarza państwowego na rok 1898. — Skutkiem tego Wydział krajowy otrzymawszy równocześnie zawiadomienie, iż projekty tych ustaw przedłożone zostaną do sankcyi w roku 1898 wstawił do tegorocznego preliminarza funduszu krajowego pierwszą ratę zasiłku krajowego mianowicie na regulację Soły w kwocie 39.778 złr. na regulację Łomnicy 39.808 złr. —

Dla przedsiębiorstwa uzupełnienia obwałowania lewego brzegu Wisły zapewnił c. k. Rząd zasiłek państwowy w wysokości 30 % kosztów budowy, a projekt ustawy przedłoży wówczas do sankcyi skoro zawiązana zostanie Spółka wodna. — Wydział krajowy zarządził tedy, co potrzeba dla zestawienia okręgu konkurencyjnego i zawiązania

spółki wodnej, nie wstawił jednak do preliminarza na rok 1898 żadnej kwoty na rozpoczęcie robót, gdyż nie ma pewnych danych do osądzenia, kiedy władza polityczna przeprowadzi postępowanie wodno-prawne i kiedy zawiąże spółkę. —

Z dawniejszych projektów ustaw nie weszły dotąd w wykonanie:

a) ustawa o regulacji środkowej sekcji Gniłej Lipy i projekt

b) o uzupełnieniu obwałowania Wisły i Wisłoki w powiecie mieleckim, —

pierwsze przedsiębiorstwo dlatego, iż nie została dlań zawiązana jeszcze spółka wodna — drugie, — iż Ministerstwo rolnictwa ze względu na wprowadzone w międzyczasie przez komisję międzynarodową dla regulacji Wisły zmiany trasy i niwelety wału nadwiślańskiego uznało potrzebę dokonania odpowiednich zmian w przedłożonym projekcie, a które to zmiany wedle obliczenia Ministerstwa spowodują podwyższenie sumy kosztorysowej o 107.000 złr.

Gdy mimo to c. k. Ministerstwo rolnictwa licząc na pewne oszczędności w kosztach budowy oświadczyło się za zatrzymaniem pierwotnej sumy kosztorysowej na 897.400 złr. obliczonej — Wydział krajowy zaś obliczył, że proponowane zmiany wymagać będą podwyższenia sumy kosztorysowej nie o 107.000 złr., lecz o 121.900 złr. i że spodziewane oszczędności uzyskać się nie dadzą — odniósł się z odpowiednim przedstawieniem do c. k. Ministerstwa rolnictwa, na co wszakże jeszcze odpowiedzi nie otrzymał.

W skutek zmiany sumy kosztorysowej, pierwotny projekt ustawy musi być odpowiednio zmienionym, a w skutek przewleczenia się sprawy, także oznaczony w projekcie termin rozpoczęcia robót i okres budowy. —

Gdy zaś decyzja ministeryalna dotąd w tej kwestyi nie nadeszła, przedsiębiorstwo to z wielką szkodą interesowanych prawdopodobnie jeszcze i w tym roku nie będzie mogło wejść w wykonanie. —

Przedsiębiorstwo uzupełnienia regulacji potoku Krzemienicy i Babulówki, którego projekt ustawy uchwalił Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 30 stycznia 1896 roku po uzyskaniu sankcyi projektu w marcu 1897 weszło zaraz w życie. —

Stać się to mogło tem snadniej, iż już spółka wodna dla tego przedsiębiorstwa istniała. —

Na tem miejscu Komisya gospodarstwa krajowego z ubolewaniem skonstatować musi, iż zeszłoroczna jej uwaga o zbyt powolnem zawiązywaniu spółek wodnych pozostała bez skutku, gdyż jak to Wydział krajowy stwierdza czynność ta wykonywaniwana przez miejscowe władze polityczne nie cieszy się i teraz szybszym postępem. — Wydział krajowy wymienia szczegółowo te wszystkie przedsiębiorstwa, przy których mimo dostarczenia władzom politycznym wszystkich potrzebnych danych, spółki zorganizowane nie zostały. — Zwłoka taka wpływa bardzo ujemnie na interesa przedsiębiorstwa, gdyż z powodu niezorganizowania spółki, nie może być datek konkurencyjny uiszczonym, a w następstwie tego musi być dalsza budowa ws.rzymaną, jak to się stało w zeszłym roku przy regulacji Złotej Lipy i osuszeniu bagien łańcucko-jarosławskich. — Komisya gospodarstwa krajowego wyraża nadzieję, iż c. k. Namiestnictwo dołoży starań i poczyni odpowiednie kroki, ażeby organizacya spółek wodnych mogła wcześniej przychodzić do skutku tak, iżby zaraz po wejściu w życie dotyczących ustaw melioracyjnych rozpoczęła już współdziałać. —

Badając dział sprawozdania Wydziału krajowego dotyczący postępu budowy przy ustawowych przedsiębiorstwach melioracyjnych zauważyła komisya przy niektórych przedsiębiorstwach mniejsze lub większe przekroczenia przy innych znowu oszczędności. — Największe przekroczenie wypadło przy przedsiębiorstwie obwałowania Wisły między Podgórzem a Niepołomicami, gdyż z końcem roku 1896 wynosiło sumę 50.034 złr. 62 ct. — Tak to przekroczenie jak i inne znalazły komisye kolaudacyjne za usprawiedliwione. — Największą oszczędność zaś wykazuje kierownictwo regulacyi rzeki Biały. — Zaoszczędzenie to wyniosło z końcem roku 1896 sumę 23.974 ct.

Bardzo zaś mały postęp w budowie zauważyła komisya przy przedsiębiorstwie regulacyi Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem, gdzie według sprawozdania Wydziału krajowego, pozostała do roku 1896 nie przebudowaną kwota 289.562 złr. 38 1/2 kr. Kierownictwo tej budowy spoczywa w ręku technicznych organów rządowych. Komisya gospodarstwa krajowego jest przekonaną, iż przy stosunkowo wysokich kosztach zarządu, nie praktykowanych przy innych przedsiębiorstwach, gdzie kierownictwo budowy prowadzą technicy biura melioracyjnego, budowa powinna raźniej postępować, a to stosownie do programu i przeznaczonych na każdoroczny okres budowy kredytów.

Wykaz wykonanych robót przy melioracjach prywatnych i publicznych przedstawia ogromny wzrost czynności biura melioracyjnego — wzrost, który, jak to komisya u wstępu zaznaczyła, stale postępuje.

W czasie od 1. lipca 1896 do 30. czerwca 1897 wykonało biuro:

a) zdjęcia:

270 klm. i 5330 morgów dla regulacji wód,

15.000 morgów dla melioracji prywatnych pod osuszenie rowami, drenowanie lub nawodnienie;

b) projektów:

82 klm. i 188 morgów dla regulacji wód,

14.232 morgów dla melioracji prywatnych;

c) roboty wykonane:

49 klm. i 1320 morgów dla regulacji wód,

4.221 morgów dla melioracji prywatnych.

Przy tak rozległej czynności a niedostatecznych siłach technicznych Wydział krajowy niemógł uwzględnić wszystkich zgłoszeń o pomoc techniczną we właściwym czasie — i odłożyć musiał załatwienie wielu zgłoszeń na rok następujący.

Chociaż wyżej przytoczony rozwój przedsiębiorstw prywatnych jest pocieszający, to jednak wobec tak wielkich przestrzeni gruntów w naszym kraju, potrzebujących niezbędnie osuszenia tak ze względu na nasz klimat, jak na nieprzepuszczalność podglebia, komisya gospodarstwa krajowego pozwala sobie zwrócić uwagę Wys. Sejmowi na szczególną ważność melioracji drugorzędnych. Odwadnianie i przedewszystkiem drenowanie jest pierwszorzędnym postulatem dla prawidłowego wykonywania rolnictwa, bo w mokrej i zakwaszonej glebie wszelkie usiłowania najlepszego rolnika pozostaną bezskutecznymi.

Do tego potrzeba trzech rzeczy: Naprzód pomocy technicznej, której Wydział krajowy przy dotychczasowej organizacji Biura melioracyjnego i braku techników w szerszej mierze udzielićby nie mógł; — powtórnie odpowiedniego kredytu, który po wprowadzeniu w życie ustawy państw. o kredycie melioracyjnym może zadość uczynić potrzebie, chociaż zawiera wiele utrudniających formalności; — po trzecie pomocy chętniej i czynnej władz administracyjnych tak państwowej jak autonomicznych.

Co do pierwszego warunku Wydział krajowy przedkłada Wys. Sejmowi projekt wzmocnienia cokolwiek Ektatu urzędników biura melioracyjnego, o którym będzie mowa w dalszym ustępie niniejszego sprawozdania.

Co do drugiego, Bank krajowy, jako instytucya dla dobra ogółu ustanowiona, dołoży niewątpliwie wszystkich starań, żeby usuwać trudności, ułatwić możność osiągnięcia taniego kredytu dla tak pożytecznego celu i poprzeć tym sposobem rozwój produkcji rolniczej, która tak nisko stoi, a bez odpowiednich melioracji podnieść się nie jest w stanie.

Co do trzeciego, nie da się zaprzeczyć, że Władze administracyjne przyczynić się mogą w szerokiej mierze do umożliwienia melioracji gruntowych. Komisya gospodarstwa krajowego pozwala sobie zwrócić uwagę na niektóre ważne szczegóły, wpływające bardzo ujemnie na tok melioracji gruntowych. Przy budowie arteryi komunikacyjnych, kolejach żelaznych, gościńcach rządowych, drogach krajowych czy powiatowych, nie zwracano uwagi na racjonalne odwodnienie przybyłych gruntów i zakładano dna przepustów tak płytko, że zaledwie woda z powierzchni odplynąć może. Wszystkie więc, choćby bardzo rozległe grunta, powyżej takich przepustów położone, nie mogą być ani drenowane ani odpowiednio odwodniane. Takie opłakane błędy muszą być poprawione, a przy nowych budowach starannie unikane. Komisya gospodarstwa krajowego żywi nadzieję, że Wys. Rząd dołoży starania odnośnie do własnej administracji, a Wydział krajowy w swoim zakresie, żeby niemożebność osuszenia gruntów z powodu wadliwych przepustów usunięta została, a dno przepustów przy nowych budowach komunikacyjnych tak głęboko było zakładane, żeby wyloty drenów, z reguły 1½ metra pod terenem położone, miało zapewniony należyty odpływ.

Również pożądanem jest, żeby władze polityczne przy badaniu rentowności melioracji przeprowadzały tę czynność bez zwłoki, gdyż postanowiona melioracja powinna być jaknajprędzej wykonaną, jeżeli ma swój cel osiągnąć i przyczynić się do uniknięcia dalszych dotkliwych strat.

W ogóle rozliczne formalności, jak tego smutne uczy doświadczenie, powodują zaleganie spraw melioracyjnych między c. k. Ministerstwem, c. k. Namiestnictwem i c. k.

Starostwem miesiącami, ba latami całemi. W tych warunkach ani melioracye mogą się normalnie i odpowiednio do potrzeby rozwijać, ani ustawa o kredycie melioracyjnym spodziewane przynieść korzyści.

Odnosnie do wszystkich uwag w tym dziale powyżej wyrażonych, komisya gosp. krajowego przedkłada Wys. Sejmowi do uchwalenia odpowiednie rezolucyje do c. k. Rządu i Wydziału krajowego.

W czasie obrad nad przedłożeniem Wydziału krajowego o popieraniu robót melioracyjnych zwrócono uwagę komisji gospodarstwa krajowego na wielkie utrudnienie, jakie zgotowało rolnikom przy wykonywaniu drenowania orzeczenie c. k. trybunału administracyjnego z dnia 12. marca 1897, l. 1443 zobowiązujące rolników do ubezpieczania od wypadków robotników zajętych przy drenowaniu. Na podstawie bowiem tego orzeczenia domaga się zakład ubezpieczenia robotników od wypadków uiszczania datków asekuracyjnych nie tylko za roboty, jakie się obecnie przeprowadza, lecz także za cały czas ubiegły.

Orzeczenie to stoi w sprzeczności z decyzją c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych wydaną w specjalnym wypadku dnia 18. marca 1896, L. 30.566 ex 1895, która uwalnia roboty drenarskie od asekuracji robotników, a nadto orzeczenie trybunału w motywach powołuje się niewłaściwie na przepis §. 1. ustawy asekuracyjnej z dnia 28. grudnia 1887, Dz. u. p. Nr. 1. ex 1888, twierdząc, jakoby drenowanie było robotą budowlaną podczas gdy powszechnie jest wiadomem, że kopanie rowków pod drewniane łopatami ręcznymi niczem się nie różni od innych robót gospodarskich, jak np. rajolowania pod uprawę chmielu. lub łożyny, kopanie i czyszczenie rowów etc.

W każdym razie, roboty drenarskie mniej przedstawiają niebezpieczeństwa dla robotnika, aniżeli mechaniczna uprawa ziemi narzędziami rolniczymi, która jest wolną od asekuracji.

Wprawdzie §. 3. powołanej ustawy zastrzega Ministerstwu spraw wewnętrznych prawo zwalniania poszczególnych przedsiębiorstw, które nie są połączone z niebezpieczeństwem dla robotników, od obowiązku asekuracyjnego; — gdy jednak wyjednanie takich ulg dla każdego specjalnego wydatku połączone jest dla rolników z wielkim zachodem, który nia stoi w odpowiednim stosunku do rozmiarów przeprowadzających się u nas drenowań kilkunastu — lub kilkudziesięciomorgowych, przeto komisya gospodarstwa krajowego pozwała sobie zalecić Wys. Sejmowi uchwalenie rezolucji wzywającej c. k. Rząd do przedłożenia Wys. Radzie państwa noweli do ustawy o ubezpieczeniu robotników od wypadków, któraby roboty melioracyjne nie przedstawiające niebezpieczeństwa dla robotników, a w szczególności drenowanie, uwolniła od obowiązku ubezpieczenia od wypadków.

Zdając sprawę z postępu budowy przy publicznych przedsiębiorstwach melioracyjnych, przedłożył Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi wniosek na przyznanie spółce wodnej dla osuszenia bagien oleskich wyższego zasiłku z funduszu krajowego i państwowego melioracyjnego w stosunku po 30% kosztów rzeczywistych sprawdzonych przez komisję kołaudacyjną na 70.976 złr. w. a., podczas gdy pierwotnie udzielono temu przedsiębiorstwu ustawą z dnia 10. czerwca 1888, Dz. u. kraj. Nr. 71. zasiłków z tych funduszy w wysokości tylko 20% sumy 40.000 złr. w. a. preliminarzowej w kosztorysie.

Gdy wniosek ten znajduje uzasadnienie w postanowieniu §. 4. państwowej ustawy melioracyjnej z dnia 30. czerwca 1884 roku Dz. u. p. Nr. 116, która dla robót mających na celu obok osuszenia także ochronę od wylewu jak przy osuszeniu bagien Oleskich, normuje minimum zasiłku na 30% kosztów, gdy dalej Wysoki Sejm dla przedsiębiorstwa osuszenia bagien Rudnickich podwyższył pierwotny zasiłek 20% na 30% (ustawą z dnia 19. września 1891 r. Dz. u. kraj. Nr. 70), a c. k. Ministerstwo rolnictwa w reskrypcie z dnia 14. grudnia, 1897 l. 25.516 udzielouym komisji przez Wydział krajowy oświadczyło gotowość podwyższenia zasiłku państwowego do 30% rzeczywistych kosztów budowy, komisya zaleca Wysokiemu Sejmowi do uchwały przedłożony przez Wydział krajowy projekt ustawy dotyczący tej sprawy, wprowadzając w nim następujące dwie zmiany, zażądane przez c. k. Ministerstwo rolnictwa:

1) zamieszczenie w §. 1. po słowach „z państwowego funduszu melioracyjnego“ słów dodatkowych: „z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia;

2) zamieszczenie dodatkowego §-fu 3. następującej treści:

„W razie gdyby podana w §. 1. suma kosztorysowa 70.976 złr. w. a. miała być dodatkowo obniżoną, zasiłki państwowe i krajowe winny być stosunkowo zredukowane“.

II.

Z zakresu spraw rybactwa wykazuje Wydział krajowy dość szczupłą działalność, a okoliczność tę usprawiliwia uwagą, iż referent fachowy dla spraw rybactwa musiał być zajęty innemi czynnościami, przede wszystkim zaś zaprojektowaniem budynku szkolnego dla szkoły rolniczej w Suchodole i szkoły sadowniczej w Zaleszczykach, a następnie samą budową szkoły w Suchodole.

Komisya gospodarstwa krajowego uważając takie zarządzenie Wydziału krajowego jako wyjątkowe ale konieczne, wyrazić musi wszelako zdanie, że w interesie rozwoju gospodarstwa rybnego należałoby się wystrzegać używania ustanowionego dla tych spraw referenta fachowego do innych zajęć.

W zeszłorocznem sprawozdaniu zwróciła Komisya uwagę Wydziału krajowego na potrzebę odpowiedniego zorganizowania ochrony ryb przez ustanowienie pewnej kontroli rewirów rybackich, któraby czuwała nad ścisłym wykonaniem przepisów policyi rybackiej i utrzymywała Wydział w świadomości, czy dzierżawcy którzy w pierwszym rzędzie i we własnym interesie powołani są do wykonywania postanowień ustawy, rzeczywiście do niej się stosują, lub czy z innej strony nie dzieją się nadużycia szkodliwe hodowli ryb.

Według informacji w krótkiej drodze w departamencie III. Wydziału krajowego zaczerpniętej sprawa wykonywania tej ustawy postępuje dość powolnie.

Na posiedzeniu dnia 3. lutego 1896 r. powziął Wysoki Sejm uchwałę wzywającą c. k. Rząd, aby o ile możliwości przyspieszył tworzenie rewirów rybackich na rzekach krajowych.

Do tego czasu ukończone były czynności około rozgraniczenia rewirów rybackich na pięciu dorzeczach mianowicie:

1.	dorzecza Skawy	na 10 rewirów rybackich		
2.	" Raby	na 19	"	"
3.	" Dunajca	na 30	"	"
4.	" Bugu	na 20	"	"
5.	" Wisły	na 37	"	"

Prócz tego było w toku rozgraniczenie rewirów dorzecza Soły i Stryja.

Z utworzonych rewirów tylko rewiry na Skawie i Rabie były wówczas wydzierżawione.

Od lutego 1896 sprawa dalszego tworzenia rewirów rybackich bardzo mało posunęła się naprzód. C. k. Namiestnictwo, do którego atrybucyi należy wprowadzenie w życie ustawy o rybołóstwie przeprowadziła dalej wydzierżawienie rewirów dorzeczy Wisły, Dunajca i Bugu, rozgraniczenie rewirów Soły i Stryja wreszcie tymczasowe rozgraniczenie rewirów dorzecza Wisłoki.

Pozostało więc jeszcze dwanaście rzek w kraju nie uporządkowanych i nie podzielonych na rewiry — mianowicie; 1. San z Wisłokiem. 2. Dniestr ze Strwiążem i Bystrzycą. 3. Świeca, 4. Łomnica, 5. Złota i Czarna Bystrzyca, 6. Gniła Lipa, 7. Złota Lipa, 8. Strypa, 9. Seret, 10. Zbrucz, 11. Prut z Czeremoszem, 12. Styr. Komisya gosp. krajowego pozwała sobie proponować ponownie rezolucyi do c. k. Rządu którą Wysoki Sejm w r. 1896 w tym względzie uchwalił.

Dalej poinformowała się Komisya, jakie rezultaty przyniosło wydzierżawienie dotychczasowych rewirów.

Uzyskane czynsze dzierżawne z poszczególnych dorzeczy owych pięciu rzek przedstawiają się jak następuje:

1. W dorzeczu Skawy (10 rewirów) uzyskano tytułem czynszów dzierżawnych rocznie	301 złr. 02 ct.
2. W dorzeczu Raby (19 rewirów) uzyskano z czynszów dzierżawnych rocznie	199 " — "
3. W dorzeczu Dunajca (39 rewirów) z tego wydzierżawionych 35 uzyskano z czynszów dzierżawnych	1412 " — "
4. W dorzeczu Wisły (37 rewirów — z tego dotąd wydzierżawiono 27) uzyskano z czynszów dzierżawnych kwotę	1172 " 95 "
5. W dorzeczu Bugu (20 rewirów z tego wydzierżawiono dotąd 16) uzyskano z czynszów	1655 " — "

Łącznie tedy za wydzierżawione dotąd 107 rewirów rybackich uzyskano roczny czynsz 4739 złr. 97 ct.

Pozostało zaś jeszcze do wydzierżawienia 18 rewirów.

W myśl § 22 ustawy opłacają dzierżawcy rewirów 15% czynszu dzierżawnego tytułem taksy rewirowej na fundusz ku podniesieniu rybactwa. Taksy te z których znaczna część będzie płatna dopiero w roku 1898 wynosiłyby kwotę 710 złr. 99 ct. która to kwota wraz z kwotą uzyskaną z taks za książeczki rybackie (w roku 1897 — 85 złr. w. a.) jakoteż z grzywnami za przekroczenia ustawy o rybołostwie (w roku 1897 — 84 zł. 09 ct.) ma być przedewszystkiem użytą na zarybienie rzek.

Z funduszu tego dotąd uzbieranego przeznaczył Wydział krajowy kwotę 400 zł. na zakupno narybka i zarybienie rzek Skawy, Raby i Wisły. Narybku potrzebnego nie można jednak dostać w kraju i wiele gatunków sprowadzać trzeba z zagranicy, co połączonym jest nie tylko z wielkimi kosztami ale także trudnościami.

W miarę przeto wzrostu tego funduszu, Wydział krajowy powinienby dążyć do utworzenia w kraju jednego lub kilku zakładów, któreby miały na celu wychów narybku potrzebnego do zarybienia wód krajowych.

Kultura torfowisk jest ważnym u nas zadaniem dla podniesienia produkcji rolniczej i bogactwa krajowego. Dziesiątki tysięcy morgów leżą odłogiem jako zupełne nieużytki, nie dostarczając nawet lichej paszy dla bydła, a natomiast wyziewy zabagnionych okolic muszą działać ujemnie na stan zdrowia ludności. Dla poprawy tych smutnych stosunków przyszedł Wysoki Sejm z pomocą, udzielając szczodrych zasiłków dla osuszenia niektórych bagien i dla stacyi doświadczalnych, mających na celu kulturę torfowisk. Obecnie już po kilkuletnich próbach, powiedzieć można, że usiłowania te w Rudniku, Korsowie i Olesku-Kontach wydały znakomite rezultaty. Nieodżałowany śp. hr. Hompesch, który nie szczędząc pracy i funduszy, rozwinął na wielką skalę uprawę torfowisk, udowodnił, iż rzeczywiste korzyści z nich wyciągnąć można. Sprawozdawca Komisji gospodarstwa krajowego miał w roku zeszłym sposobność przekonania się naocznie, jak zdumiewająca produkcja żyta, owsa i siana osiągnąć się dała na obszarze 300-morgowym, przed 10 laty niedostępnym bagnisku. Dalsza przeto praca w tym kierunku jest wskazana, bo wytworzyć może nieznane dotąd i obfite źródło produkcji rolniczej.

Wydział krajowy stosując się do uwagi Komisji gospodarstwa krajowego w zeszłorocznym sprawozdaniu podniesionej, postanowił doświadczenia z kulturą torfowisk rozszerzyć, a to przez założenie w kraju większej ilości stacyi doświadczalnych w różnych okolicach i miejscowościach najbardziej nadających się do tego celu.

Natomiast uznał za stosowne Wydział krajowy nie popierać nadal uprawy torfowisk w dotychczasowych stacyach Rudniku i Korsowie, będąc przekonania całkiem zresztą uzasadnione, że uprawa i eksploatacja torfowisk w tych dwóch miejscowościach racjonalnie rozwinięta i na szeroką skalę stosowana (w Rudniku 300 morgów, a w Korsowie 100 morgów znajduje się pod uprawą) nie wymaga już dalszych doświadczeń i bez subwencji rozwijać się może. Nadto postanowił Wydział krajowy zaniechać subwencyonowania stacyi w Chorostkowie, gdyż dotychczasowe doświadczenia nie przyniosły tam dotąd żadnych rezultatów.

Wydział krajowy proponuje więc dla dalszych doświadczeń 16 miejscowości wyszczególnionych w jego sprawozdaniu.

Komisyja gospodarstwa krajowego przyjmując te wnioski do wiadomości, zaznacza, iż wskutek pomnożenia ilości stacyi Wydział krajowy nie proponuje podwyższenia rocznej dotacyi, jaką dotychczas Wysoki Sejm na te cele przeznaczał, t. j. kwotę 4.500 zł., gdyż zamierzając urządzać doświadczania na mniejszych przestrzeniach pól torfowych jest zdania, że proponowana dotacya w zupełności wystarczy.

Ażeby rozwiązanie kwestyi zaniedbanej u nas kultury torfowisk o ile możliwem, jak najbardziej przyspieszyć, zrozumienie jej dla wszystkich uczynić przystępnem, sposób zagospodarowania tych nieużytków jako też korzyści uprawy żywym słowem rozpowszechnić, w ogóle, ażeby akcyi na tem polu nadać żywsze tempo, proponuje Wydział krajowy ustanowienie posady instruktora kultury torfowisk, któregooby obowiązkiem było objeżdżać miejscowości, obfitujące w torfowiska i pouczać interesowanych w powyższych kierunkach.

Obowiązki wogóle i prawa takiego instruktora będą te same, jak nauczycieli wędrownych dla innych gałęzi gospodarstwa krajowego.

Pobierałyby mianowicie tytułem płacy 1.500 zł. rocznie i na objazdy ryczałt 500 zł. w. a.

Połowę tych poborów ma pokrywać fundusz krajowy, a drugą połowę c. k. Rząd, do którego Wydział krajowy odniósł się o to w tej sprawie.

Do tej posady ma Wydział krajowy już upatrzonemu kandydata w osobie dotychczasowego inspektora stacyi doświadczalnych, Juliusza Koppensa, który w tym kierunku okazał się praktycznie wykształconym. Ponieważ kierownictwo stacyi doświadczalnych obejmuje obecnie fachowy inżynier biura melioracyjnego, Andrzej Kornella, pragnie Wydział krajowy zużytkować doświadczenie praktyczne Koppensa i ustanowić go instruktorem z tymi samymi poborami jakie miał dotychczas jako inspektor stacyi doświadczalnych.

Komisya gospodarstwa krajowego uznając potrzebę ustanowienia takiej posady instruktora, przyjmuje wnioski Wydziału krajowego i przedkłada je do uchwalenia Wysokiemu Sejmowi, wszakże z warunkiem, iż c. k. Rząd zobowiąże się do pokrywania drugiej połowy poborów tego instruktora, t. j. do wypłacania rocznie kwoty 1000 zł. w. a.

Popieranie akcji na polu zakładania fabryk drenarskich w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z 6. kwietnia 1892 zamkniętem zostaje z r. 1897. Uchwałą tą bowiem przeznaczył Wysoki Sejm dotację po 5.000 zł. w. a. rocznie na lat pięć, c. k. Rząd zároveň na ten sam okres czasu udzielał subwencyę po 4.000 zł. Wydział krajowy zdając sprawę o swej działalności w tym kierunku, nie wstawił tedy do preliminarza na rok bieżący żadnej dotacyi.

Z uwagi na liczne zgłoszenia o subwencye na zakładanie fabryk drenarskich, z uwagi na wzrastający rokrocznie ruch właścicieli gruntów w kierunku drenowania, z uwagi, że jak to z otwarcia kredytu melioracyjnego oczekiwać należy, ruch ten jeszcze bardziej się wzmoże, z uwagi wreszcie, iż cena rurek drenarskich jest u nas jeszcze dość wysoką a liczba fabryk założonych przy pomocy kraju i państwa jak dotąd w 41 miejscowościach jest w stanie tylko w bardzo małej części potrzebie rolników zadość uczynić, sądzi Komisya gospodarstwa krajowego, iż nie należy ograniczyć się do dotychczasowej pomocy w popieraniu tej akcji.

W jakim kierunku i w jakich rozmiarach należałoby jednak dalej ją poprowadzić musi Komisya gospodarstwa krajowego pozostawić ocenieniu Wydziału krajowego, który zresztą będzie miał możność zebrania potrzebnych w tym celu dat i będzie mógł porozumieć się z c. k. Rządem co do udziału skarbu państwa w tym kierunku.

W tym celu przekłada Komisya Wysokiemu Sejmowi do uchwalenia poniżej zamieszczoną rezolucyę do Wydziału krajowego.

Wszystkie osobne uchwałami Wysokiego Sejmu, Wydziałowi krajowemu przekazane sprawy i petycye — tenże załatwił w sposób mu wskazany jak również i wszystkie te petycye, których Wysoki Sejm na ostatniej sesyi nie załatwił. Wydział krajowy podaje w swoim sprawozdaniu szczegółowo stan wszystkich tych spraw.

III.

Wykazane w rubryce XIII wydatki uzasadnia Wydział krajowy szczegółowo odnośnie do każdej pozycyi, z wyjątkiem pozycyi na utworzenie stałego funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych, która to pozycya jest przedmiotem osobnego sprawozdania.

Komisya oceniając zaprojektowane potrzeby, uznaje je za uzasadnione i zaleca Wysokiemu Sejmowi przyjęcie preliminowanych wydatków według wniosków Wydziału krajowego.

Zajęte przez Wydział krajowy stanowisko w sprawie zasiłku krajowego na utrzymanie gal. biura hydrograficznego Komisya w zupełności podziela, gdyż odpowiada ono uchwale Wyokiego Sejmu z 4 lutego 1895.

Dla ustalenia wszakże na przyszłość cyfry wydatku na ten cel wivien Wydział krajowy dążyć do porozumienia z c. k. Rządem względem oznaczenia stałej cyfry dotacyi z funduszu krajowego, która by nie była zależną od przyrostu kosztów utrzymania, lub przynajmniej dążyć do zapewnienia sobie wpływu na sprawę utrzymania i urzędzenia tego biura.

Wobec bowiem niepomiernego wzrostu kosztów utrzymania biura hydrograficznego dotacya z funduszu krajowego mogłaby dojść do poważnej cyfry, nie stojącej w stosunku do płynących ztąd korzyści.

Druga uwaga, której Komisya gospodarstwa krajowego pominąć nie może, odnosi się do zasiłków udzielanych z państwowej dotacyi na popieranie mniejszych robót melioracyjnych.

Jak to wykazuje sprawozdanie Wydziału krajowego z dotacyi tej korzystają przeważnie kraje alpejskie i to nawet bez żadnego przyczynienia się krajów lub stron interesowanych, do kosztów odnośnych robót melioracyjnych.

Udział Galicyi w tym funduszu wynosił w r. 1896. według sprawozdania Wydziału krajowego na przyznanych wszystkim krajom 234.750 zł. 53 ct., zaledwie 12.974 zł. 15 ct.

Wobec ofiarności naszego kraju, który tego rodzaju roboty subwencyonuje zasiłkami $33\frac{1}{3}\%$ do 50% , tudzież z uwagi że Wydział krajowy własnymi siłami i własnym kosztem sporządza plany techniczne, że wreszcie strony same pokrywają w odpowiedniej części kosztu wykonanych robót, wydaje się stosunek udziału Galicyi w tej dotacyi odnośnie do innych krajów koronnych wprost żałym.

Przyczynę tak słabego uposażenia Galicyi na cele mniejszych przedsiębiorstw melioracyjnych przypisuje Wydział krajowy między innymi różnym formalnościom, jakich spełnienia domaga się c. k. Rząd przed przyznaniem subwencji.

Mianowicie żąda c. k. Namiestnictwo poprzód reambulacyi takich projektów, co wpływa niepomiernie na przewlekanie sprawy, chociaż według reskryptu ministeryalnego z d. 22. października 1894 l. 14.417, na który c. k. Namiestnictwo się powołuje reambulacya wymaganą jest tylko przy ustawowych przedsiębiorstwach melioracyjnych.

Komisya gospodarstwa krajowego wstrzymuje się na razie od postawienia wniosku w tej sprawie w oczekiwaniu, że c. k. Namiestnictwo odstąpi w przyszłości od przeprowadzania reambulacyi projektów drobnych robót melioracyjnych.

Z pomiędzy wniosków Wydziału krajowego, których załatwienie znaleźć ma wyraz w budżecie krajowym, wzięła Komisya pod szczegółową rozwałę wniosek na zmianę etatu biura melioracyjnego.

Wydział krajowy czyniąc zadość uchwale Wysokiego Sejmu z 5. lutego 1897. przychodzi z wnioskami mającemi na celu pozyskanie sił technicznych dla biura melioracyjnego. Cel ten osiągnięty zostanie, jeżeli się stworzy dla techników krajowych, co najmniej te same warunki egzystencyi i te same widoki awansu, jak je mają technicy w innych gałęziach służby publicznej a przedewszystkiem w służbie państwowej.

Etat personalu biura mający liczyć 40 techników nie jest zapełniony, brakuje bowiem kandydatów na 6 posad.

Brak kandydatów do służby krajowej przypisuje Wydział krajowy z jednej strony słabej frekwencyi szkół politechnicznych z drugiej zaś nieodpowiedniemu rozdziałowi posad na poszczególne rangi. I tak ustanowionych zostało 6 posad inżynierów-asystentów odpowiadających w służbie państwowej XI randze, która to ranga nie istnieje jednak w państwowej służbie budowniczej. Otóż Wydział krajowy proponuje zupełne zniesienie tych posad a w miejsce tych powiększenie posad inżynierów-adjunktów w X randze; dalej proponuje Wydział krajowy powiększenie liczby posad starszych inżynierów w VII randze o trzech i ustanowienie posady zastępcy dyrektora; wreszcie ograniczenie liczby posad adjutowanych elewów do minimum i nadanie im na wzór służby państwowej tytułu praktykantów.

Proponowany zatem przez Wydział krajowy nowy etat płac i osób biura melioracyjnego obejmujący oprócz techników komasacyjnych, referentów dla kultury torfowisk i dla spraw rybactwa, bez zmiany liczby personalu, przedstawiałby się w porównaniu z dotychczasowym etatem następunie:

	Wniosek Wydziału krajowego	Et at dotychczasowy
1. Dyrektor	1	1
2. Zastępca dyrektora	1	—
3. Starszych inżynierów	6	3
4. Inżynierów I. klasy	9	9
5. „ II. klasy	10	9
6. Inżynierów - adjunktów	11	8
7. a) Inżynierów-asystentów	—	6
b) Asystentów - komasacyjnych	1	—
8. Praktykantów (elewów)	4	7
technicznych i 2 komasacyjnych		
Razem	43	43

Powyższa zmiana etatu wyrównująca wedle możliwości liczbę osób w poszczególnych rangach (od starszego inżyniera do inżyniera-adjunkta) pociąga za sobą większe obciążenie roczne funduszu krajowego o kwotę 8.740 złr. wa

Ze względu na to obciążenie, tudzież z uwagi, że personal techniczny liczący obecnie 34 techników (z elewami komasacyjnymi 37) w ciągu jednego roku nie może być skompletowanym do etatowej liczby 40 urzędników technicznych (a 43 z urzędnikami komasacyjnymi), proponuje Wydział krajowy stopniowe wprowadzenie w życie tego etatu w ciągu lat trzech 1898 do 1900.

Wedle przedłożonego Wysokiemu Sejmowi preliminarzu funduszu krajowego na rok 1898, byłyby w tym roku obsadzone posady:

1) dyrektora	1
2) starszych inżynierów	5
3) inżynierów I klasy (łącznie z inżynierem torfowym)	9
4) inżynierów II. klasy (łącznie referentem rybactwa)	9
5) inżynierów - adjunktów	10
6) asystenta komasacyjnego	1
7) praktykantów	4
razem	39

tak, iż w porównaniu z funkcjonującym dziś personelem 34 urzędników technicznych a 3 komasacyjnych miałyby Wydział krajowy dwie posady do obsadzenia w r. 1898, dalsze zaś cztery etatowe posady zostałyby nadane w latach 1899 i 1900.

Chociaż wnioski odnośnie Wydziału krajowego zmiierzają niewątpliwie do zachęcenia techników, żeby się poświęcili służbie publicznej na polu budowy wodnych, to jednak komisya gosp. kraj. mniema, że dla tak wzrastającego poczucia potrzeby melioracji rolnych i coraz większego a usprawiedliwionego żądania pomocy technicznej, liczba inżynierów melioracyjnych jest za małą; że przeto większe obciążenie budżetu krajowego w tym zakresie byłoby usprawiedliwione, gdyż przyniesie krajowi niezaprzeczone i doniosłe korzyści.

Komisya gospodarstwa krajowego uznając w tej sprawie trudności Wydziału krajowego wyrazić może tylko ubolewanie, iż proponowana zmiana etatu nie może od razu wejść w życie; wnosi jednak, żeby zmiana ta nie w trzech, lecz w dwóch latach t. j. w 1898 i 1899 była przeprowadzona i z tą poprawką przedstawia Wys. Sejmowi wnioski Wydziału krajowego do uchwalenia.

Komisya gospodarstwa krajowego zwraca jednak uwagę, iż przyczynianie się c. k. Rządu do utrzymania biura melioracyjnego z kwotą 6000 zł. nie stoi w odpowiednim stosunku do kosztów, jakie kraj na ten cel łoży. pozwala sobie przeto przedstawić Wys. Sejmowi do uchwalenia rezolucyą do Wydziału krajowego w tym względzie.

IV.

Wysoki Sejm przydzielił komisji gospodarstwa krajowego cały szereg petycyj o wykonanie lokalnych regulacyj rzek karpackich, lub publicznych przedsiębiorstw melioracyj, o uwolnienie od datków konkurencyjnych do tego rodzaju robót i o pomoc techniczną kraj. biura melioracyjnego. Załatwienie tych petycji należy po części do kompetencji c. k. Rządu, po części zaś Wydziału krajowego.

Do kompetencji c. k. Rządu należą petycje:

1) l. S. 66. Wydziału powiatowego w Kałuszu o regulację Czczewy, dopływu rzeki Łomnicy, której regulacja systematyczna na podstawie uchwalonego przez Wys. Sejm d. 5. lutego 1897 projektu ustawy ma być w roku bieżącym przez c. k. Rząd podjęta.

2) l. S. 456 i l. S. 1.280 gminy miasta Biecz i Wydziału pow. w Gorlicach o regulację rzeki Ropy;

3) l. S. 459. gminy miasta Żywca o regulację Soły, która w myśl uchwalonego przez Wys. Sejm d. 5-go lutego, 1897 projektu ustawy ma być przez c. k. Rząd w roku bieżącym rozpoczęta;

4) l. S. 1.019. gminy Lachowice powiatu Bohorodczańskiego o lokalną regulację Bystrzycy sołotwińskiej;

5) l. S. 1.130 gminy Libuchory i osady Danyczat potok w Wysocku wyższym powiatu Turczańskiego o zabudowanie potoku Libuchorki z dopływami w dorzeczu Stryja;

6) l. S. 1.436. gminy Lachowice zarzeczne i przysiółka Demno-lachowickiej o lokalną regulację Świcy;

7) l. S. 1.209. mieszkańców gminy Ciszki powiatu Złoczowskiego o wyłączenie ze związku spółki wodnej Oleskiej;

8) l. S. 1.218. Wydziału powiatowego w Turce o regulację rzeki Stryja z dopływami;

9) l. S. 1.461. gminy Perchińsko o regulację Łomnicy;

10) l. S. 1.484 i 1.485. gminy Jamnicy, tudzież gminy i obszaru dworskiego Wołczyniec o regulację Bystrzycy.

Do zakresu zaś działania Wydziału krajowego należą sprawy poruczone w następujących petycjach:

1) l. S. 671. Wydziału powiatowego w Ropczycach o udzielenie pomocy technicznej dla zaprojektowania osuszenia zabagnionych łąk w gminach Czarna, Krzywa i Borczek, następnie zaś udzielenie zasiłku na wykonanie robót.

2) l. S. 658, 659 i 808 gmin Wrzawy, Motycze poduchowne i Skowierzyn o zapomogę na pokrycie datków konkurencyjnych do regulacji Łęgu;

3) l. S. 892 i 893. gmin Wola otalążka i Kielków powiatu Mieleckiego o uregulowanie potoków Brnika i Kielkowskiego, objęte projektem uzupełnienia obwałowania Wisły i Wisłoki w powiecie Mieleckim, które w myśl uchwalonego przez Wys. Sejm d. 30 stycznia 1896 a dotychczas nie sankcjonowanego projektu ustawy ma być przeprowadzone w drodze przedsiębiorstwa powiatowego;

4) l. S. 259, 976 i 1.181 gmin Zaborów i Kwików, gminy i obszaru dworskiego w Gnojniku i gminy Borzęcina o regulację rzeki Uszwicy z dopływami dla której to regulacji wedle sprawozdania Wydziału krajowego zdjęcia niwelacyjne w r. 1897 zostały ukończone, projekt zaś techniczny z powodu zajęcia sił technicznych przy projekcie regulacji Pełtwi nie mógł być opracowanym;

5) l. S. 1.231. gminy Besko powiatu Sanockiego o zasiłek na ubezpieczenie brzegów rzeki Wisłoka;

6) l. S. 1.253. Rady powiatowej w Tłumaczu o regulację rzeki Worony;

7) l. S. 1.269 ks. Jana Terleckiego o zwrot kosztów osuszenia bagna erekcyjnego w Drahasymowie;

8) l. S. 1.345. gminy Jaślany powiatu Mieleckiego o regulację dopływów Krzemienicy, Babulówki i Rowu;

9) wreszcie l. S. 1.420 gminy Zamoście powiatu Przemyślańskiego o zniesienie młyna w Żeniowie przy sposobności regulacji Pełtwi.

W szczegółową ocenę tych petycyj nie może wdawać się komisya ani proponować Wys. Sejmowi merytorycznego ich załatwienia, gdyż ani komisya, ani Wys. Sejm nie może przewidzieć, czy i o ile siły techniczne c. k. Rządu i Wydziału krajowego są w stanie zadość uczynić wszystkim powyższym żądaniom, o ile dyspozycyjne fundusze państwa i kraju na wykonanie doraźnych robót ochronnych wystarczają i jak wysokie będzie obciążenie funduszu krajowego i państwowego melioracyjnego wskutek nowo projektowanych przedsięwzięć publicznych.

Z tych powodów pozwala sobie komisya przedłożyć Wys. Sejmowi wniosek na przekazanie tych petycyj c. k. Rządowi, względnie Wydziałowi krajowemu do zbadania i możliwego uwzględnienia.

Na podstawie powyższego sprawozdania komisya gospodarstwa krajowego wnosi.

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

I. Sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 26. listopada, 1897 l. 71.758 o popieraniu kultury krajowej na polu budowlı wodnych Sejm przyjmuje do wiadomości.

II. Sejm przyznaje na regulację rzek niespławnych w myśl uchwały swej z dnia 6. października 1882, w rubr. XIII. poz. 191 wydatków na rok 1898 następujące zasiłki:

a) na regulacją Skawy :

między Wadownicami a Witanowicami, II. rata 2.758 zł.

b) na regulacją Raby :

pod Winiarami i Niezdówem, I. rata 3.788 „

c) na regulacją Dunajca :

1) od Gołkowic do ujścia Popradu uzupełnienie I. raty	2.297 zł.	
2) pod Tegoborzem, II. rata (ostatnia)	1.250 „	
3) pod Drużkowem i Filipowicami, uzupełnienie I. raty	4.045 „	
4) pod Wielką wsią i Dąbrówką szczepanowską, III. rata (ostatnia)	1.698 „	
5) między Zawodziem a Zgłobicami, uzupełnienie I. raty	<u>3.047 „</u>	12.337 zł.

d) na regulacją Wisłoki :

1) pod Brzyskami, III. rata (ostatnia)	1.463 zł.	
2) pod Bukową	1.119 „	
3) pod Skurową, Zawadką i Przeczycą, IV. rata (ostatnia)	1.380 „	
4) pod Dęborzynem, II. rata	1.500 „	
5) pod Brzeźnicą, Bobrową i Wolą bobrowską, III. rata	<u>3.720 „</u>	9.182 zł.

e) na regulację Sanu :

1) pod Nozdrzcem i Dąbrówką starzeńską, II. rata	3.000 zł.	
2) pod Korytnikami, II. rata	5.395 „	
3) pod Ostrowem, II. rata (ostatnia)	7.959 „	
4) pod Przemyślem	<u>4.361 „</u>	20.715 „

f) na regulację Wisłoka:

1) pod Wiśniową, Jazową i Cieszyną	1.099 zł.	
2) od Babicy do Zarzecza, III. rata	4.793 „	
3) pod Dobrzechowem, II. rata	1.000 „	
4) pod Trzebownikiem i Łukawcem, II. rata	2.500 „	9.392 „

g) na regulację Wiszni:

pod Nienowicami i Michałówką, II. rata	2.500 „
--	---------

h) na regulację Swicy:

pod Sokołowem i Łanami sokołowskimi, IV. rata	2.500 „
---	---------

i) na regulację Bystrzycy:

pod Jamnicą, Sielcem i Jezupolem, II. rata	3.000 „	
a) na premiowanie zawiklenia odsypisk	500 „	
b) do dyspozycji Wydziału krajowego	10.000 „	
		Ogółem 76.672 zł.

III. Sejm przyznaje na popieranie mniejszych robót melioracyjnych w myśl uchwały swej z dnia 26. listopada 1889 w rubr. XIII. poz. 194 wydatków na rok 1898 następujące zasiłki:

a) na konserwację robót przy osuszeniu bagien Rudnickich	1.400 zł.	
b) na roboty dodatkowe przy osuszeniu bagien Rudnickich	9.895 „	
c) 50% zasiłek na dokończenie zabudowania potoku Niszkówki	4.885 „	
d) na przedłużenie kanału Radłowskiego	3.255 „	
e) zasiłek 40% na dodatkowe roboty przy obwałowaniu Wisły i Sanu	10.675 „	
f) zasiłek dla gminy Wrzawy na częściowe pokrycie datku konkurencyjnego do kosztów regulacji Łęgu	1.440 „	
g) zasiłek dla spółki wodnej dla regulacji Wisłoka i Pielnicy	3.755 „	
h) na regulację Lubaczówki pod Manasterzem	2.360 „	
i) zasiłek na osuszenie pastwisk gminnych w Suchej woli i Starem siole, I. rata	2.850 „	
k) na regulację Szkła pod Charytanami i Zaleską wolą	3.500 „	
l) na osuszenie gruntów w gminie Zadwórze, I. rata	3.200 „	
m) na osuszenie gruntów w Martynowie starym	2.267 „	
n) na regulację Seretu pod Tudorowem I. rata	3.815 „	
o) na popieranie doświadczeń z kulturą torfowisk :		
w Nowym Targu	500 zł.	
w Olesku i Kontach	1.000 „	
w Stojanowie i Wolicy baryłowej	500 „	
w Ożomli	500 „	
w innych miejscowościach kraju	2.000 „	
połowa wynagrodzenia nauczyciela wędrownego dla kultury torfowisk	1.000 „	5.500 „
p) do dyspozycji Wydziału krajowego	5.000 „	
		Ogółem 63.797 zł.

IV. A) §. 1. uchwalonego przez Sejm d. 6. kwietnia 1892 etatu osób i płac krajowego biura melioracyjnego zostaje uchylony w dotychczasowem brzmieniu i ma opiewać, jak następuje:

§. 1 Etat krajowego biura melioracyjnego składać się będzie:
z dyrektora biura,
z zastępcy dyrektora w randze starszego inżyniera z dodatkiem osobistym o rocznych 400 zł.,

z 6 starszych inżynierów,
z 9 inżynierów I. klasy,
z 10 inżynierów II. klasy,
z 11 inżynierów-adjunktów,
z 1 asystenta komasacyjnego,
z 4 adjutowanych praktykantów (2 technicznych i 2 komasacyjnych).

B) Postanowienia etatu krajowego biura melioracyjnego odnoszące się do inżynierów-asystentów obowiązywać będą asystenta komasacyjnego, postanowienia zaś dotyczące elewów technicznych obowiązywać będą praktykantów.

C) Etat powyższy wejść ma w życie w ciągu lat dwóch 1898 i 1899, w roku 1898 zaś upoważnionym zostaje Wydział krajowy nadać posady:

1 dyrektora,
5 starszych inżynierów,
9 inżynierów I. klasy,
9 inżynierów II. klasy,
10 inżynierów-adjunktów,
1 asystenta komasacyjnego i,
4 praktykantów.

V. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby wyjednał u c. k. Rządu podwyższenie zasiłku państwowego na utrzymanie biura melioracyjnego.

VI. Sejm upoważnia Wydział krajowy do ustanowienia w ciągu roku 1898 inżyniera dla kultury torfowisk z płacą roczną 1.500 zł. w. a. i rocznym dodatkiem na objazdy w kwocie 500 zł., pod warunkiem, jeżeli c. k. Rząd pokrywać będzie ze skarbu państwa połowę powyższych poborów tego funkcyjnaryusza.

VII. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby na najbliższej sesji przedstawił wnioski co do dalszej akcji w sprawie popierania fabryk drenarskich w kraju.

VIII. Sejm uchwała załączony projekt ustawy o udzieleniu dalszych zasiłków z funduszu krajowego i państwowego funduszu melioracyjnego na osuszenie bagien Oleskich.

IX. Sejm przyznaje na rok 1898 tytułem dodatkowego zasiłku krajowego na osuszenie bagien Oleskich dotacją w kwocie 13.293 zł. w. a.

X. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wydatkowania kwot preliminowanych w rubryce XIII. dziale B. na r. 1898 do końca lutego 1900, a to według zasad przyjętych przy podobnych rubrykach budżetu państwowego.

XI. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby:

1. uchwalone przez Sejm projekty ustaw mających na celu podjęcie publicznych robót melioracyjnych z możliwym pospiechem przedkładał do Najwyższej sankcji, a przynajmniej o powodach zwłoki Wydział krajowy zawiadomiał;

2. polecił władzom administracyjnym pierwszej instancji bezzwłoczne zawiązywanie przymusowych spółek wodnych dla ustawowych przedsięwzięć melioracyjnych, oraz spieszne przeprowadzanie badań technicznych projektów melioracyjnych i ich rentowności celem umożliwienia rolnikom korzystania z ustawy państwowej o kredycie melioracyjnym;

3. przestrzegał przy udzielaniu koncesyi na budowę kolei oraz przy budowie dróg państwowych, aby fundamenty mostów i przepustów komunikacyjnych tak głęboko

były zakładane, iżby umożliwiały swobodny odpływ wody z wylotów drenowych, gdzie zaś istniejące przepusty i mosty przeszkadzają odwodnieniu, na żądanie właścicieli gruntów w zastosowaniu postanowienia §. 42. kraj. ustawy wodnej zarządził odpowiednią rekonstrukcję tych obiektów;

4. przedłożył Wysokiej Radzie państwa projekt noweli do ustawy z d. 28 grudnia 1887. Dz. u. p. Nr. 1 z r. 1888, zwalnijący od obowiązku ubezpieczenia robotników od wypadków roboty melioracyjne, które nie są połączone z niebezpieczeństwem dla robotników, a w szczególności drenowanie.

XII. Sejm ponawiając uchwałę swą z d. 3-go lutego, 1896. wzywa c. k. Rząd, ażeby przyspieszył utworzenie rewirów rybackich na rzekach krajowych w myśl ustawy z 31-go października 1887.

XIII. Wzywa się Wydział krajowy, ażeby: 1) przy drogach krajowych, powiatowych i subwencyonowanych gminnych zarządził w miarę potrzeby na żądanie właścicieli gruntów po myśli §. 42. kraj. ustawy wodnej pogłębienie mostów i przepustów, przy nowych zaś tego rodzaju budowlach tak głęboko zakładał fundamenta, żeby wyloty drenów z reguły półtora metra pod terenem położone, miały zapewniony należyty odpływ; 2) delegował do kolejowych komisij reambulacyjnych inżynierów biura melioracyjnego dla zastępowania interesów kultury krajowej.

XIV. Petycje l. S. 66 Wydziału powiatowego w Kałuszu o regulację Czezwycy, l. S. 456 i 1.280 gminy miasta Biecza i Wydziału powiatowego w Gorlicach o regulację Ropy, l. S. 459. gminy miasta Żywca o regulację Soły l. S. 1019, gminy Lachowice o regulację Bystrzycy solotwińskiej l. S. 1.130, gminy Libuchory i Wysocka wyżnego o regulację potoku górskiego Libuchorki, l. S. 1.436 gminy Lachowice zarzeczne o regulację Świcy, l. S. 1.209 gminy Ciszki o wyłączenie ze spółki wodnej Oleskiej, l. S. 1.218. Wydziału powiatowego w Turce o regulację Stryja z dopływami, l. S. 1.461 gminy Perehińsko o regulacją Łomnicy i l. S. 1.484 i 485 gminy Jamnicy, tudzież gminy i Obszaru dworskiego Wołczyniec o regulację Bystrzycy, odstępuje Sejm c. k. Rządowi do zbadania i możliwego uwzględnienia.

Petycje l. s. 671 Wydziału powiatowego w Ropczycach o zaprojektowanie osuszenia łąk w gminach Czarna-Krzywa i Boreczek, L. S. 658, 659 i 808 gmin Wrzawy Motycze poduchowne i Skowierzyn o zapomogę na pokrycie datków konkurencyjnych do kosztów regulacji rzeki Łęgu, L. S. 892 i 893 gmin Wola otalążka i Kiełków o regulację miejscowych potoków, L. S. 259, 976 i 1.181 gmin Zaborów i Kwików, gminy i obszaru dworskiego Gnojnik i gminy Borzęcin o regulację rzeki Uszwicy z dopływami L. S. 1.231 gminy Besko o zasiłek na ubezpieczenie brzegów Wisłoka, L. S. 1.253 Rady powiatowej w Tłumaczu o regulację Worony, L. S. 1.269 ks. Jana Tebeckiego o zwrot kosztów osuszenia bagna erekcyjonalnego w Drabasynowie w kwocie 34 zł. w a. L. S. 1.345 gminy Jaślany o regulację dopływów Krzemienicy, Babulówki i Rowu i L. S. 1420 gminy Zamoście o zniesienie młyna w Żeniowie. przekazuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i stosownego załatwienia, ewentualnie przedłożenia Sejmowi wniosków na najbliższej sesyi.

Lwów dnia 5. lutego 1898.

Przewodniczący:
Stadnicki.

Sprawozdawca:
Gorayski.

U s t a w a

z dnia o udzieleniu dalszych zasiłków z funduszu krajowego i państwowego funduszu melioracyjnego na osuszenie bagien Oleskich.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Zawiązanej na podstawie ustawy z dnia 10. czerwca 1888. Dz. u. kr. Nr. 71. spółce wodnej dla osuszenia bagien Oleskich przyznane zostają oprócz zasiłków oznaczonych w §. 3 pod lit a) i b) przytoczonej ustawy na wykonanie tego przedsięwzięcia melioracyjnego tak z funduszu krajowego, jak w myśl §. 6 ustępu 2 i §. 4 ustępu 2 a) ustawy z dnia 30. czerwca 1884 Dz. u. p. Nr. 116 z państwowego funduszu melioracyjnego z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia dalsze zasiłki bezzwrotne po 13.292 zł. 80 ct. w. a., jako uzupełnienie datków kraju i państwa do wysokości trzydziestu procent właściwych kosztów budowy obliczonych przez komisją kolaudacyjną na 70.976 zł. w. a.

§. 2.

Termin płatności powyższych zasiłków z funduszu krajowego i państwowego funduszu melioracyjnego, oznaczonym zostanie przez Wydział krajowy wspólnie z Administracją państwa, w każdym zaś wypadku zasiłki te dopiero wówczas mają być wypłacone, skoro spółka wodna wykończy roboty programem objęte.

§. 3.

W razie gdyby podana w §. 1 suma kosztorysowa 70.976 zł. miała być dodatkowo obniżoną, zasiłki państwowe i krajowe winny być stosunkowo zredukowane.

§. 4.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom rolnictwa, skarbu i spraw wewnętrznych.
